

Τα νοήματα στην Βάπτιση του Κυρίου (Ιωάννης Καραβιδόπουλος Καθηγητής Πανεπιστημίου)

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Θεολογία και Ζωή / Κοινωνιολογικά (κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα) / Ορθόδοξη πίστη

Το νόημα της διάνοιξης των ουρανών, της περιστεράς και της φωνής εξ ουρανού κατά τη Βάπτιση του Ιησού

Η ευαγγελική περικοπή που διαβάζεται στη θεία Λειτουργία κατά την εορτή των αγίων Θεοφανείων είναι η ακόλουθη από το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο:

«Τότε έρχεται ο Ιησούς από τη Γαλιλαία στον Ιορδάνη, προς τον Ιωάννη για να βαφτιστεί απ' αυτόν. Ο Ιωάννης όμως τον εμπόδιζε λέγοντάς του: «Εγώ έχω ανάγκη να βαφτιστώ από σένα κι έρχεσαι εσύ σ' εμένα;» Ο Ιησούς όμως του αποκρίθηκε: «Ας τ' αφήσουμε τώρα αυτά, γιατί πρέπει να εκπληρώσουμε κι οι δύο μας ο,τι προβλέπει το σχέδιο του Θεού». Τότε ο Ιωάννης τον άφησε να βαφτιστεί.

Βαπτίστηκε, λοιπόν, ο Ιησούς κι αμέσως βγήκε από το νερό. Κι αμέσως άνοιξαν γι' αυτόν οι ουρανοί και είδε το Πνεύμα του Θεού σαν περιστέρι να κατεβαίνει και να έρχεται πάνω του. Ακούστηκε τότε μία φωνή από τα ουράνια που έλεγε: «Αυτός είναι ο αγαπημένος μου Υιός, αυτός είναι ο εκλεκτός μου» (Ματθ.3,13-17).

Ένα από τα βασικά στοιχεία της Βάπτισης του Ιησού, όπως την αφηγούνται οι ιεροί ευαγγελιστές, είναι η διάνοιξη των ουρανών: Μη έχοντας αμαρτίες να ομολογήσει, όπως οι άλλοι βαπτιζόμενοι, ο Ιησούς βγήκε από το ρεύμα του ποταμού, «κι αμέσως άνοιξαν γι' αυτόν οι ουρανοί». Η διάνοιξη των ουρανών, γνωστό θέμα της αποκαλυπτικής φιλολογίας του Ιουδαϊσμού, δηλώνει με παραστατικό τρόπο την επικοινωνία επίγειου και ουράνιου κόσμου, κατά την οποία «τα άνω τοις κάτω συνορτάζει, και τα κάτω τοις άνω συνομιλεί» (Από το ποίημα Σωφρονίου Πατριάρχου Ιεροσολύμων, που αναγινώσκεται στον Μ. Αγιασμό της εορτής των Θεοφανείων). Δεδομένου ότι οι ουρανοί παραμένουν κλειστοί και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανοίγουν, η διάνοιξή τους στην Βάπτιση του Ιησού εκφράζει, με τις παραστάσεις βέβαια του κοσμοειδώλου της εποχής εκείνης, την πραγματική σχέση Θεού και ανθρώπου που επιτυγχάνεται με το έργο του Χριστού. Την ίδια έννοια έχει και το σχίσιμο του καταπετάσματος στο Ναό του Σολομώντα κατά την ώρα της εκπνοής του Ιησού επί του Σταυρού (βλ.Μαρκ.15,38. Ματθ.27,51. Λουκ. 23,45). Το καταπέτασμα που χωρίζει τον Ναό από τα Άγια των Αγίων δεν χρειάζεται πλέον, διότι η θυσία του Χριστού επί του Σταυρού έκανε προσιτό τον Θεό στον άνθρωπο.

Κατά τη διήγηση της Βάπτισης τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδας βρίσκονται επί σκηνής: Ο Πατέρας απευθύνεται προς τον Υιόν, ο οποίος βαπτίζεται αρχίζοντας έτσι το μεσσιανικό έργο του, και το Πνεύμα του Θεού κατέρχεται επάνω του. Η ορατή μορφή με την οποία κατέρχεται το Άγιον Πνεύμα από τον ουρανό δηλώνεται με το «ωσεί περιστέρα». Η κάθοδος του Αγίου Πνεύματος «ωσεί περιστέρα» έχει κατά τους πατέρες της Εκκλησίας, ένα βαθύτατο συμβολισμό, στηριγμένο σε αντίστοιχο παράλληλο της Παλαιάς Διαθήκης: Όπως στην περίπτωση του Νώε η περιστέρα που έφερε κλαδί ελιάς υπήρξε άγγελος καλής είδησης, γιατί δήλωσε το τέλος του κατακλυσμού (Γεν. 8, 8-12), έτσι και τώρα η κάθοδος του Πνεύματος με τη μορφή περιστεράς δηλώνει το τέλος του κατακλυσμού της αμαρτίας και την έναρξη νέας εποχής για την ανθρωπότητα, της εποχής του Μεσσία.

Εκφράζεται συνεπώς με την περιστερά ένα μήνυμα ελπίδας για την ανθρωπότητα, το μήνυμα ότι έφτασε η ώρα της απελευθέρωσης από τη δουλεία στις δυνάμεις της φθοράς και της καταστροφής.

Η σύντομη διήγηση της Βάπτισης τελειώνει και συγχρόνως αποκορυφώνεται στη φωνή εξ ουρανού του Θεού Πατέρα: «Συ ει ο υιός μου ο αγαπητός, εν σοι ευδόκησα». Η επιγραμματική αυτή προσφώνηση του Θεού Πατέρα προς τον Ιησού μας φέρει στο νου μας δύο κυρίως χωρία της Παλαιάς Διαθήκης, το Ψαλμ. 2,7 («Υιός μου ει συ») και το Ησ 42,1 («Ισραήλ ο εκλεκτός μου, προσεδέξατο αυτόν η ψυχή μου· έδωκα το πνεύμα μου επ' αυτόν...»). Το δεύτερο τμήμα της πατρικής προσφώνησης μας θυμίζει τα άσματα του Πάσχοντος Δούλου του Θεού από το βιβλίο του προφήτη Ησαΐα. Με τη φωνή από τα ουράνια σημειώνεται μία σημαντική στιγμή στην ιστορία του Ιησού και στην αποκάλυψη του προσώπου και της αποστολής του στον κόσμο: Αναγνωρίζεται δημόσια ότι είναι Υιός του Θεού, μία ιδιότητα που υπογραμμίζεται σε όλη την Καινή Διαθήκη.

Όπως ο βασιλιάς του Ισραήλ με τα λόγια του Ψαλμού 2,7 ενθρονίζεται και αρχίζει το έργο του, έτσι και ο Ιησούς αρχίζει τη δημόσια δράση του με την αναγνώρισή του ως Υιού από τον Θεό Πατέρα, δηλ. με την επίσημη διακήρυξη της μεσσιανικής του ιδιότητας, γιατί τελικά το «Συ ει ο υιός μου» ισοδυναμεί με το: Συ είσαι ο Μεσσίας. Ότι όμως δεν είναι ο πολιτικός επίγειος Μεσσίας των Ιουδαϊκών προσδοκιών της εποχής διαφαίνεται στο δεύτερο μέρος της πατρικής φωνής: Ο Μεσσίας αναλαμβάνει το δύσκολο έργο του Πάσχοντος Δούλου του Θεού (Ησ 42,1.52,13-53,12), για το οποίο επανειλημμένως γίνεται λόγος στην Κ.Δ. και το οποίο ολοκληρώνεται με το Πάθος, που κατέχει κεντρική θέση σε όλα τα Ευαγγέλια. Ο θρόνος επί του οποίου θα καθίσει ο Μεσσίας Ιησούς θα είναι ο σταυρός, για τον οποίο προετοιμάζεται ο αναγνώστης ήδη από τα πρώτα κεφάλαια των ευαγγελίων.

Πηγή: agiazoni.gr